

наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 8 (951) 24 ЛЮТАГА 2010 г.

21 лютага - Міжнародны дзень роднай мовы

У Міжнародны дзень роднай мовы ў Менску, у Чырвоным касцёле пройшла трэцяя агульнанацыянальная беларуская дыктоўка. Акцыя была прымеркаваная таксама да 20-годдзя прыняцця ў Беларусі Закону аб мовах.

Адрывак з твору Ўладзіміра Караткевіча «Зямля пад белымі крыламі» пад дыктоўку пісалі болей, як 50 чалавек, у тым ліку амбасадары Украіны і Швейцаріі Ігар Ліхавы і Стэфан Эрыксан.

Дыктоўку чыталі прафесійныя філолагі - намесніцы старшыні Таварыства беларускай мовы Алена Анісім і Алеся Чэчэт, кіраўнік Фрунзенскай раённай арганізацыі ТБМ г. Менска. Удзельнічаў у дыктоўцы і старшыня ТБМ Алег Трусаў. Як паведаміў Алег Трусаў, вынікі ўсіх этапаў дыктоўкі будуть падведзены праз месяц, імёны пераможцаў надрукуюць у газете «Наша слова», а затым на ўрачыстай вечарыне яны атрымаюць прызы.

Пасля заканчэння дыктоўкі пройшла прэзентацыя выдання ТБМ. Былі прадстаўлены газеты «Наша слова» і «Новы час», часопісы «Лідскі летапісец» і «Верасень». Былі прэзентаваныя таксама ўсе, выпушчаныя ўжо, ёўраграматыкі, а таксама «Арфаграфічныя слоўнікі беларускай мовы» на 42 000 слоў сяброві ТБМ Алены і Лявона Баршчэўскіх, выдадзены ў адпаведнасці з новымі правіламі.

Чарговыя этапы дыктоўкі пройдуць 15 і 25 сакавіка. Яны будуть прысвечаныя прыняццю першай Канстытуцыі РБ (15 сакавіка 1994 году), паводле якой беларуская мова атрымала статус адзінай дзяржаўнай, а таксама 82-й гадавіне заснавання БНР, якая ўпершыню абвясціла беларускую мову дзяржаўнай. На наступных этапах да дыктоўкі маюць дачуцьца іншыя грамадскія арганізацыі, палітычныя партыі і рэгіёны.

Акрамя Менска трэцяя агульнанацыянальная дыктоўка праходзіла 21 лютага

у Магілёве, Лідзе і іншых населеных пунктах. 20 лютага дыктоўка пройшла ў г. Бярозаўцы Лідскага раёна і ў в. Дварэц Дзяцлаўскага раёна.

Міжнародны дзень роднай мовы адзначылі і на першым нацыянальным тэлеканале, усе выпускі праграмы «Навіны» і «У цэнтры ўвагі» 21 лютага ішлі па-беларуску.

Nau kap.

На здымках: дыктоўка пішанца ў двух класах, чытаючы А. Анісім і А. Чэчат; дыктоўку пішучы паслы Швейцаріі С. Эрыксан і І. Ліхавы.

75 ГАДОЎ ГЕНАДЗЮ ЛЫЧУ

ЛЫЧ Генадзь Міхайлавіч (н. 25.2.1935, в. Магільна Уздзенскага р-на Менскай вобл.), бел. вучоны-эканаміст. Акад. Нац. АН Беларусі (1991, чл.-кар. з 1986). Д-р эканам. н. (1973), праф. (1977). Засл. дз. нав. Беларусі (1980). Брат Л.М. Лыча. Скончыў Бел. ін-т нар. гаспадаркі (1958). У 1958-61 на Брестскай абл. с.-г. доследнай станцыі; з 1967 у Бел. НДІ меліярацыі і воднай гаспадаркі, з 1977 у БелНДІ эканомікі і арг-цыі сельскай гаспадаркі (нам. дырэктара). З 1988 дырэктар Ін-та эканомікі і адначасова з 1992 акад.-сакратар Аддзялення гуманіт. навук Нац. АН Беларусі. Да следуе праўлемы павышэння эканам. эфектыўнасці сельскай гаспадаркі, у т.л. меліярацыі, кі-

равання нар. гаспадаркай, эканам. сувэрэнітetu, міждзярж. эканам. інтэграцыі.

Аўтар кнігі «Трагедыя беларускага сялянства». Кніга прысвечана набалелым праўлемам беларускай вёскі. Яна пачынаецца кароткім экспкурсам у гісторыю беларускага сялянства, у якім паказана спрадвечная прыгнечанасць і эксплуатацыя жыхароў вёскі. Цэнтральная месца адведзена аналізу сучаснага крызіснага стану сельскай гаспадаркі, паказу масавага збяднення сельскага насельніцтва і звязанага з ім падзення маралі і культурнага ўзроўню ягонага жыцця, абвастрання сацыяльной і дэмографічнай сітуацыі на сяле. Разглядаючы прычыны, якія абумовілі занядзеніе аграрнай эканомікі і яе сацыяльной

інфраструктуры. Пры гэтым асаблівая ўвага ўдзялецца вынятку з сельскай гаспадаркі яе вытворчых ресурсаў і даходаў. На аснове абагульнення замежнага досведу прапанаваны шлях выхаду беларускай вёскі з глыбокага крызісу. Разлічана на масавага чытача.

УЛАДЗІМІРУ ПУЗЫНЮ - 70

М. Глінкі (1964), Менскі інстытут культуры (1989). У 1965-78 артыст Дзяржаўнага нар. аркестра Беларусі імя Жыновіча, адначасова з 1972 працаўшоў у Менскім абласным, у рэспубліканскіх навукова-метадычных цэнтрах нар. творчасці і культурна-асветніцкай работы. З 1979 педагог-іностратар сярэднай спецыяльнай музычнай школы пры Бел. кансерваторыі, старшы метадыст па фальклоры пры Менскім абласnym метадычным цэнтры. З 1982 майстар, у 1983-88 загадчык вучэбнай майстэрні па рэстаўрацыі, рамонце і вырабе нар. музычных інструментau Menckiego інстытуту культуры. Стваральнік музея бел. музычных старажытных інструментau «Бел. хатка». Вырабляе бел. нар. музычныя інструменты: аэрафоны сапранныя, алтавыя, басовыя дудкі; жалейкі, дуды, трубы і інш.; хардафоны - колавая ліра, басетля і інш. Выступае з іграй на бел. музычных інструментах у канцэртных праграмах, фестывалях нар. творчасці і інш. Аўтар зб. «Лірнік» (1993), артыкулаў па бел. нар. музычных інструментах: «Беларуская дудка», «Беларуская жалейка», «Беларуская ліра», «Беларуская дуда», «Беларуская сурма», «Беларуская ўдарная інструменты».

Клуб «Спадчына» напісаў III Агульнанацыянальную дыктоўку

сяброву клубу будуть захоўвацца ў Старадарожскім масцакім музеі.

Камітэт Ушанавання ганараваў за заслугі ва ўкараненні ў жыццё беларусаў Усебеларускай дыктоўкі яе пачынальніка, палітолага, грамадскага і культурнага дзеяча Уладзіміра Падгола медалём Язпія Лёсіка «За руплівасць на ніве беларускага асветніцтва», дыпломам і занясеннем у Кнігу гонару «Рупліўцы твае, Беларусь».

Паводле А. Валахановіча.

ISSN 2073-7033

9 772 073 703 003 >

Дзейнасць Баранавіцкай Рады ТБМ па пашырэнні беларускай мовы ў 2009 годзе

Баранавіцкія сябры ТБМ распачалі новы 2009 год са сустречы 1 лютага са знамітным беларускім пісьменнікам і гісторыкам Уладзімірам Арловым. Гэта ўжо 4-я сустреча за апошнія 5 гадоў са служжчыкамі Клію, які прэзентаваў другое выданне сваёй кнігі "Імёны свободы". Удзельнікі імпрэзы задавалі пісьменніку Арлову цікавыя пытанні, наўвівалі яго кнігу, а таксама шматлікія аўдыёдysкі "Таямніцы Палацкай замлі", "Адкуль наш род", "Сланы Ганібала", "Час чумы", "Паром праз Ля-Манш", "Паўстанцы".

21 лютага — Міжнародны дзень роднай мовы. Менавіта ў гэты дзень прыхільнікі роднага слова падаравалі чытчам Цэнтральнай бібліятэцы імя Валянціна Таўлая кнігу "Беларускі Трышчан". Трышчан — малады прынц Карнавалійскі, які закахаўся ў ірландскую прынцэсу Іхоту. Гэта рамантычная гісторыя абышла ўсю сярэднявечную Еўропу, была прыкладам і сімвалам чысціні пачуцця ў кожання. "Беларускі Трышчан", які сведчыць аб нашых глыбокіх сувязях з єўрапейскай і хрысціянскай традыцыямі, цяпер даступны баранавіцкім навучэнцам і студэнтам, усім аматарам роднага слова.

24 сакавіка 2009 года Баранавіцкія сябры ТБМ уручылі копію ліста 1918 года жыхароў мястэчка Моўчадзь (Баранавіцкі раён) дырэктарцы Баранавіцкага краязнаўчага музея Ірыне Станюк. Даўні зварот грамадзян-беларусу мястэчка Моўчадзь знайшоў ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва вядомы беларускі даследчык гісторыі БНР Анатоль Сідарэвіч. У ім гаворыцца, што 7 ліпеня 1918 года сяляне мястэчка Моўчадзь напісалі зварот да Народнага Сакратарыяту БНР і просіць прыслучаць да іх настаўніка беларускай і нямецкай мовы. Гэты цудоўны дакумент чарговы раз абвяргае савецкі міф пра тое, што беларускі народ не прызнаў і не падтрымліваў Беларускую Народную Рэспубліку і яе ўрад у 1918 годзе. Пісьмо сялян вёскі Моўчадзь яскрава сведчыць, што простыя людзі лічылі БНР сваёй роднай дзяржавай і таму звязталіся ў беларускі ўрад з такім пытаннем.

22 траўня мы традыцыйна ладзім мілавідскі фэст у гонар паўстанцаў Каставуся Каліноўскага 1863 года. Напіраўдадні мы напісалі зварот на імя старшыні Баранавіцкага райвыканкама Язубца М.М., які падпісалі 34 чалавека. У пісьме гаварылася, што сёння мілавідскія помнікі, асабліва каталіцкая капліца, знаходзяцца ў плачэўным стане. Тэрыторыя ля помніка непрыбраная, не пасаджаны кветкі, наўкол расце зелле і вялікая трава, асабліва ля праваслаўнага крыжа. Баранавіцкія райвыканкамы выканалі сваё абязанні і адрамантаваў мілавідскія помнікі, а сябры ТБМ прыбраўлі тэрыторыю ад смецця. У гэтым 2009

годзе ў патрыятычнай імпрэзе прынялі ўдзел пісьменнік і гісторык Уладзімір Арлоў, а таксама былы міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Пётр Крачанка. Віктар Сырыца расказаў пра гісторыю Мілавідской бітвы, а грэка-каталіцкі святар айцеп Яўген правёў набажэнства па загінуўшых за свабоду і незалежнасць Бацькаўшчыны. Уладзімір Арлоў нагадаў імёны змагароў за незалежнасць Беларусі і ўручыў сваю кнігу "Імёны свободы" самым маладым удзельнікам імпрэзы. На заканчэнні свае песні пра касінероў-паўстанцаў заспівала Галіна Ярошэвіч, а саксафонаст Валер Шыла ўразіў усіх прысутных сусветна вядомым паланезам М.К. Агінскага "Развітанне з Радзімай".

У 2009 годзе баранавіцкія сябры Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны таксама накіравалі калектыўны зварот у Баранавіцкія райвыканкамы, які падпісалі 43 чалавекі. У звароце гаворыцца, што 28 чэрвеня 2010 года спаўніцца 350 гадоў знакамітай Палонкаўскай бітве, у якой гетманы Павел Сапега і Стэфан Чарнецкі разбілі ля вёскі Палонка (Баранавіцкі раён) войска маскоўскага ваяводы Івана Хавансага пад час абодвух нароўд 1654-1667 гг.

Падпісаўшы пісьмо грамадзянне прапануюць:

- добраўпарадкаваць тэрыторыю ля каменя-валуна каля в. Палонка, які ўсталявалі ў гонар бітвы 1660 года;
- на камені-валуне зрабіць металічную шыльду наступнага зместу: "Тут 28 чэрвеня 1660 года аб'яднанае беларуска-літоўскае і польскае войска пад кіраўніцтвам гетманаў Паўла Сапегі і Стэфана Чарнецкага здабыло вялікую перамогу над утрай большым войскам маскоўскага ваяводы Івана Хавансага падчас вайны Расіі і Рэчы Паспалітай абодвух нароўд 1654-1667 гг."

- агарадзіць каменевалун;
- пропанаваць вучням Палонкаўскай школы праводзіць талаку па добраўпарадкаванні тэрыторыі ля каменя-валуна і памятнага знака ў гонар бітвы 1660 года.

Гэты калектыўны зварот падпісалі вядомыя ў Баранавічах пісьменнікі і паэты, гісторыкі, навукоўцы, палітычныя і грамадскія актыўісты, якія прынялі ўдзел у добраўпарадкаванні тэрыторыі ля каменя-валуна.

17 чэрвеня 2009 года баранавіцкія сябры ТБМ прынялі ўдзел у прэзентацыі кнігі "Утроп Літвы" свайго земляка Здзіслава Сіцкі. Аддзел культуры Баранавіцкага гарвыканкама дазволіў правесці творчую вечарыну ў памяшканні Баранавіцкай гарадской Цэнтральнай бібліятэцы імя Валянціна Таўлая. Гэта грунтуюча наўвівалі аздымаўшыся і дзядкі тапонімі "Літва" у Кведлінбургскіх аналах.

У амберкаванні кнігі прынялі ўдзел Міхась Бернат, Вячаслаў Сухарэбскі, Валер Палікарпаў, Вячаслаў Болбат, Уладзімір Гундар, Віктар Сырыца, Наталля Урублеўская. Усе выступоўцы сцвярджалі, што "даўнняя Літва" з'яўляецца адным са складнікаў беларускай нацыянальнай ідэнтычнасці. Літоўшчына сёння — гэта тое, што абумоўлівае аднасць беларускай гісторыі і традыціяў ад расеіцаў, палякаў і украінцаў.

Сваё 20-ці годзе баранавіцкія сябры ТБМ адзначылі **5.07.2009** года адмысловай культурніцкай акцыяй. Мы правялі імпрэзу, прысвяченую 185-м угодкам высылкі ў аддаленую губернію Расіі 20 беларускіх філаматаў і філарэтаў. Імпрэза праходзіла ў прыватным садзе на вуліцы Адама Міцкевіча за кубачкам малака, па традыцыі філаматаў і філарэтаў. Менскія артысты Раман Абрамчук, Алена Прохараўва, Вольга Кандэвега расказаўлі пра філаматаў і філарэтаў, Генадзь Гарын і Алега Латышонка беларусы — двайныя сіроты, бо гэта русіны, пазбаўленыя Кіева, і ліцьвіны, пазбаўленыя Вільні. У кнізе А. Латышонка яскрава паказана барацьба Польшчы і Рэспублікі Беларусь, і як беларусам удалося выжыць у гэтым страшэнным супрацьстаянні.

На творчай сустречы выступіў таксама галоўны рэдактар часопіса "Arche" Валер Булгакаў, які презентаваў найперш часопіс "Arche" і сваю кнігу "Геапалітычнае месца Беларусі ў Еўропе і свеце". Усе прысутныя на імпрэзе людзі не толькі актыўна слухалі выбітнога гісторыка і журналіста, але і набылі багата іхніх кніжак.

22 лістапада 2009 года адбылася творчая сустроча з літаратарам Анатолем Тарасам, які піша пра гісторыю Беларусі. Аддзел культуры Баранавіцкага гарвыканкама адмовіўся даць памяшканне Цэнтральнай бібліятэцы, таму сустроча адбылася на прыватнай кватэры. У сустречы прынялі ўдзел 46 чалавек, якія імгненна разбралі ўсе кнігі, прывезеныя Анатолем Тарасам. Пад рэдакцыяй Анатоля Тараса выйшла кніга "Войны Маскоўскай Русі з Вялікім Княствам Літоўскім і Рэччу Паспалітай у XIV-XVII стст." На заканчэнні Анатоль Тарас адзначыў, што будзе цяжка, але вельмі цікава жыць. Хутка нас чакаюць вялікія перамены. Але пакуль Беларусь адзіная ў Еўропе краіна, у якой як будучыня, так і мінулае непрадказальныя.

Т.ч. у 2009 годзе было яшчэ цяжкай працаўць у адраджэнскай справе з прадстаўнікамі ўлады, чым у папярэдняе гады. У 2009 годзе ўлады не далі памяшкання для права-дзялення дыктоўкі па беларускай мове, не дазволілі сустроччу ў Цэнтральнай бібліятэцы з Уладзіміром Арловым, Анатолем Тарасам. Была забаронена сустроча сябру ТБМ з вучнямі Ляхавіцкай гімназіі. Усё цяжкое становіща друкаўца беларускамоўнага артыкулу ў мясцовай газете "Intexpress".

У першыя дні верасня штогод традыцыйна адзначаецца Дзень беларускага пісьменства і друкарства. **7 верасня 2009 года** баранавіцкія сябры ТБМ наведалі краязнаўчы

Ш-я Агульнацянальная дыктоўка на Лідчыне

Міжнародны дзень роднай мовы на Лідчыне быў адзначаны правядзеннем II-й Агульнацянальной дыктоўкі ў гарадах Ліда і Бярозаўка.

20 лютага пісалі дыктоўку ў Бярозаўцы. Пад дыктоўку была выдзелена чытальніца зала Бярозаўскай гарадской бібліятэки. Сабраліся дзеці і дарослыя, усяго дзесяць чалавек.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

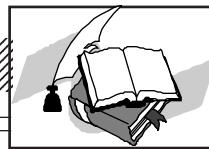
Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася стасункі з ТБМ і праявіла аднадзядць актыўную працу ў Лідской гарадской арганізацыі.

Дыктаўка ўскладнена, але не разарвалася ст

Віншаем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў сакавіку

Кухто Васіль Іванавіч
Сцяцко Павел Уладзіміравіч
Пухоўскі Аляксандар Цітавіч
Пяткевіч Аляксей Міхайлавіч
Райчонак Алег Георгіевіч
Жалкоўскі Аляксандар
Кірылаў Герман Іларыёнавіч
Шагулін Алег Іванавіч
Трашчанка Уладзімір Яўхім.
Лапенка Аляксей Купрыян.
Мамчыц Эдуард Іосіфавіч
Лісоўскі Станіслаў Аляксан.
Кулишча Эдуард Францавіч
Зянькевіч Барыс Барысавіч
Гук Ганна Іванаўна
Марачкін Аляксей Антонавіч
Табушава Ірма Алегаўна
Дапкюнас Жанна Казіміраўна
Мярцалава Надзея Фёдар.
Цвяткова (Русак) Надзея Ів.
Іванова Бярнарда Пятроўна
Бермант Раіса Барысаўна
Рамашэўская Людміла Алякс.
Пералайка Таццяна Іванаўна
Родзік Анатоль
Паўлюковіч Ніна
Шадыра Вадзім
Місевіч Мар’ян
Бародзіч Ганна Сцяпанаўна
Дзіцэвіч Рычард Мікалаевіч
Дыдышка Ніна
Васільчанка Мікола Рыгор.
Падгайскі Мікалай Вячаслав.
Цыркуноў Аляксандар Іван.
Герасімовіч Валянцін Іванавіч
Крук Ларыса Васільеўна
Другакова Марына Уладзім.
Санько Зміцер Хведаравіч
Баўсюк Мікола
Паўлавец Зміцер
Дубіцкі Уладзімір Пятровіч
Стаўбун Ірына Іванаўна
Кухаронак Валянціна Іван.
Аскерка Анатоль
Гуркоў Канстанцін Уладзімір.
Андрэас Анатоль
Севасцьянава Ганна Сярг.
Саўчанка Марыя Уладзімір.
Сырыца Віктар Антонавіч
Мазанік Аляксадр Вікторавіч
Клімавец Яўгенія Антонаўна
Курбацкі Аляксандар Міхайл.
Шэга Іван
Козел Ларыса Міхайлаўна
Ліннік Мікалай Міхайлавіч
Згірскі Міхайл Францавіч
Носава Галіна
Занкевіч Сяргей Міхайлавіч
Кашкур Іосіф Станіслававіч
Астаповіч Ганна Канстанцін.
Кадушка Вера Уладзіміраўна
Шарэйка Вольга
Тамуёнак Мікалай Іванавіч
Бугай Казімір Іосіфавіч
Барэль Таццяна Уладзімір.

Сухараўва Любоў Васільеўна
Войшніс Файна Сцяпанаўна
Саракавік Анатоль Вячаслав.
Дрык Людміла
Латушка Ірына
Астроўскі Аляксандар Алякс.
Рабчынская Лідзія Алякс.
Зінавенка Сяргей Леанідавіч
Баршчэўскі Лявон Пятровіч
Трацяк Іван Іванавіч
Панкевіч Аляксандар
Гардзей Н. М.
Сянкевіч Васіль Іванавіч
Луханіна Алена Альбінаўна
Гаркавая Людміла
Рымша Ангеліна
Мінава Вера
Баброўская Людміла
Сідарэвіч Святлана Рыгор.
Трайнель Віктар
Дайлідка Юрый
Дзімітровіч Вольга Фёдар.
Стэпнус Васіль
Вашкевіч Ігар Пятровіч
Дэц Алена Георгіевна
Узоўскі Валянцін
Ішчанка Галіна Мікалаеўна
Лапіцкі Аляксей Іванавіч
Кавальчук Дзмітры Леанід.
Харашылава Тамара Пятр.
Садоўская Алена Станіслав.
Кечанкоў Мікалай Мікалаев.
Кунцэвіч Уладзімір
Красніцкі Віктар Яўгенавіч
Толсцік Вольга
Чарняўская Святлана
Вянтура Ніна Фёдараўна
Карабач Марыя
Макар Юры Уладзіміравіч
Пазняк Марыя
Каваль Ірына Віктараўна
Якубук Наталля Раманаўна
Асіпчук Аксана Мікалаеўна
Несмяянова Людміла Даніл.
Мельнікаў Анжэла
Яўдошына Ларыса Іванаўна
Арочка Ларыса Іванаўна
Федаровіч Валеры Васіл.
Аўсянікава Тамара Алякс.
Сушко Вера Іванаўна
Гарэлікава Ларыса Эдуард.
Макакеў Аляксандар Віктар.
Бубула Вольга
Сцямпкоўскі Сяргей
Філіпаў Мікалай Альбертавіч
Марус Алена
Хабян Вольга
Здзітавец Алена Уладзімір.
Лісоўскі Тарас Станіслававіч
Смаль Вячаслав Мікалаевіч
Бойка Сяргей Васільевіч
Крол Цімур Аляксандравіч
Шаргаева Святлана Міхайл.
Салданенка Ігар Пятровіч
Бараноўскі Сяргей
Янчанка Алена Рыгораўна

Якубоўская Таццяна
Сідаровіч Ала Рамуальдаўна
Лішвінчук Наталля
Міхалькевіч Віталь Генрых.
Ніякі Ніяк
Мяцион Таццяна Мар’янаўна
Стаціўка Мікалай
Чэчат Сяргей Аляксандравіч
Дабратвор Ілля Мікалаевіч
Мухіна Надзея Аляксандар.
Міхалькевіч Уладзіслаў Генр.
Гарасюк Аляксандар
Богдан Вадзім
Сідарэнка Сяргей Уладзімір.
Малашанка Зміцер Васільевіч
АЗарчык Раман Уладзіміравіч
Лукашэвіч Аляксей Пятровіч
Бяляева Наталля Уладзімір.
Раманоўская Яніна
Конічава Галіна
Клімус Andr.
Уазіз Амін
Адаміна Алена
Каліновік Вольга Фёдараўна
Леўшукоў Андрой
Мамонька Алена
Турок Марыя Аляксандар.
Шэмстваў Алеся Аляксандар.
Савіцкі Максім
Антонава Алена Аляксеўна
Бажыцка Алег Аляксандравіч
Рулеўіч Алена Валер’янаўна
Дарашкоў Сяргей
Шахоўская Святлана Уладзімір.
Капковіч Вольга
Страха Соф’я Валянцінаўна
Міхнавец Дзіна Мікалаеўна
Белякоў Аляксандар
Карась Ганна Аляксандраўна
Корань Вольга
Суравіцкі Віталь Анатольев.
Сінькевіч Сяргей Алегавіч
Кіслая Вольга Юр’еўна
Макарэвіч Сяргей Іосіфавіч
Шышук Андрэй Іванавіч
Бандарэнка Юлія Дзміт.
Булаг Аляксандар
Мельнікаў Святлана
Праконіна Вера Уладзімір.
Бахцізіна Кацярына Георг.
Стахоўскі Станіслаў Алякс.
Чашычына Наталля Мікал.
Вячорка Францішак Валянц.
Шарах Генадзь Мікалаевіч
Анацка Ганна.
Карпіцкі Максім Юр’еўч
Бутылін Міхась Уладзімір.
Казлова Аляксандра Віктар.
Малахава Людміла Віктар.
Януковіч Вікторыя Эдуард.
Чаляпін Аляксей
Садоўскі Раман
Хамрэнка Ірына Алегаўна
Лукашук Марыя Пракопаўна
Яноўская Марыя

У Міжнародны дзень роднай мовы

У Менску 21 лютага, у дзень роднай мовы адбыўся акцыя беларускамоўных мадзёнаў, этай якой было прыцягнуць увагу да мовы. У нядзелю а 4-ай гадзіне дня, нягледзячы на кепскае надвор’е, моладзь выйшла на вуліцу і цягам 5 хвілін чытала ўсlyых беларускамоўную книгу пад плакатам, на якім былі напісаныя віншаванні з Днём роднай мовы.

У Гомелі 21 лютага, у Міжнародны дзень роднай мовы, актыўісты гомельскага аддзялення "Таварыства беларускай мовы" расклелі ў цэнтры горада беларускамоўную

папярэджанні пра небяспеку снегу і ледзякоў.

Як паведаміў адзін з удзельнікаў акцыі **Яўген Якавенка**, аб’явы пра тое, што хадзіць уздоўж будынку не-

бяспечна, з’яўліся на цэнтральных вуліцах: "На дахах небяспечная ледзякоў", "Сцеражыцца ледзякоў! Не хадзіце ўздоўж будынка" і г.д.

Nauč kar.

"Рыцары і дойліды..." у Лідзе

18 лютага ў Лідскім гісторычным музее ў рамках Лідскай краязнаўчай школы адбылася сустэрна з доктарамі гістарычных науку, прафесарами Алемес Краўцэвічам. Гэтае мерапрыемства наўедалі школьнікі, студэнты, гісторыкі і краязнаўцы, выкладчыкі навучальных установ.

Алец Краўцэвіч прысвяціў свае выступленне знаём-

гэта дзве галоўныя функцыі таго часу. Адны людзі абаранялі горад ад ворагаў, паколькі ён размяшчаўся на граніцы з Тэўтонскім ордэнам, а іншыя будавалі яго. Рыцар і дойлід – гэта князь Вітаўт, таму што "князь Гарадзенскі" – гэта была яго першая пасада".

Ілюстрацыі да гэтай кнігі былі выкананы П. Татарнікам, які вядомы не толькі беларусам, але і ў Еўропе. Яго малюнкі з’яўляюцца не толькі высокамастацкім узорам, але і дапамагаюць найбольш выразна адлюстраваць гістарычную рэальнасць, як падкрэслівае сам А. Краўцэвіч.

Сустэрна адбывалася ў цэплай і прыемнай атмасферы. Гісторык расказаў прысынутым пра сваё жыццё і шлях у науку, пра тое, як ён вырашыў пісаць не толькі науkovую, але і мастацкую літаратуру. Сам гісторык гаворыць: "Невыпадкова книга мае такую назыву, таму што

Беларуская мова – ТБМ – наша будучыня

Ахвяраванні на ТБМ

1. Кукаўнік Іван – 10000 р., г. Менск
2. Паўлоўская М.І. – 3000 р., г. Менск
3. Чайкоўскі Павел – 12000 р., г. Менск
4. Каліноўскі Канстанцін – 99000 р., г. Менск
5. Скрэчка Анатоль – 10000 р., г. Мазыр
6. Раманюк Таццяна – 50000 р., г. Менск
7. Ждановіч Міхась – 20000 р., г. Менск
8. Ляўкевіч Наталля – 10000 р., в. Дварэц, Дзязглаўскі р-н
9. Саламеўіч Канстанцін – 10000 р., г. Слонім
10. Чачотка А.І. – 10000 р., г. Менск
11. Пілецкая Галіна – 15000 р., г. Менск
12. Дамарацкі Алеся – 28000 р., г. Менск
13. Багданкевіч Святл. – 20000 р., г. Менск
14. Залоска Юры – 1000 р., г. Менск

Паведамленне

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705

Мінскага гарадскага дырэктарства ААТ "Белінвестбанка"

Рахунак атрымальніка 3015212330014 Асабовы рахунак 764

Плацельшчык

Грамадскае аб'яднанне "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" УНП 100129705</p

Спеўны розгаслас Тацияны Грыневіч

Адзінай думкі не зракуся,
І сэрца мне не задрыжысь.
Як жыць – дык жыць для Беларусі,
А без яе зусім ня жыць.

Ларыса Геніюш.

Тацияна Грыневіч, будучы салісткай Белдзяржфілармоніі, і валодаючы калегатурным сапрана, апошнім часам выразна зарэкамендавала сябе ў культурніцкім асяродку як арыгінальны музыка і выканануца рознапланавых нацыянальных твораў (народныя песні, песні вядомых беларускіх паэтў, рамансы...). Апрача гэтага, яна нястомнна даследуе старонкі стражданай музичнай спадчыны і вяртаючы іх у аварот, надае ім другое дыханне, найперш гэта тычыцца кампазітара Канстанціна Галкоўскага. Апошнім часам Тацияна ращуча стварае ўласныя песні, тэмы для якіх ёй надае паглыбленнае ўспрынніце нацыянальнага космасу.

Ва ўсіх грамадскіх нацыянальных мерапрыемствах, якія вядзяцца, яе, Тацияна імкнецца прыніць актыўны ўдзел.

Так, улетку 2007 года яна спрычынілася да ўдзелу ў навуковай экспедыцыі "Вілія і яе берагі", прысвячанай 150-годдзю навукоўца, графа Канстанціна Тышкевіча. Штодзень – чароўныя, мілагучныя песні ў яе выкананні запаўняюць сцены гэта гэта тэатральныя залы.

Жаданне выступіць у роднай Беларусі з уласным рэпертуарам перад патрабавальным слухачом ужо дадзено. Вярэдзіла душу спявачкі, якая пранікнёна ставіцца да кожнага абраңага ёю твору. Раней для такога дзеяства не складаліся адпаведныя аbstавіны. Але зараз, калі ёй было прапанавана адміністрацыя "Тэатра рускага раманса" даць сольны канцэрт, часткова ў суправаджэнні фартэпіяна ў выкананні Вольгі Кашэвіч, яна дала згоду.

Нарэшце, 29 студзеня, у сціплай зале тэатра, якая не змясціла ўсіх ахвочных, нягле-

дзячы на адсутніцца рэкламы, адбываўся дублячакіні бенефіс салісткі – канцэрт "Беларускі раманс". Уводзінамі ў канцэрт было выступленне яе дзвягігадовага сына Адася, які выразна і адметна выканаваў дзіцячыя беларускія песні. Далей гучалі як народныя творы, так і на музыку кампазітара Канстанціна Галкоўскага і Элы Зубковіч на слова Ларысы Геніюш, Алеся Гаруна, Сяргея Новіка-Плюна, Сяржука Сокалава-Воюша і інш. Між іншымі гучалі і ўласныя песні Тацияны Грыневіч. Многія творы выконваліся і ў яе ўласным акампаніменте на скрыпцы або на гітары. Голос прафесійнай спявачкі пранікнёна гучай у гэтым сціплым памяшканні, якому было занадта цесна ў гэтых сценах. "н то высока ўздымаўся, велична і грэзна, то слаяўся туманам, пяшчотна і тужліва, то ліръчна і мілагучна, пранікнёна вярэдзіў душы прысутных. Яны былі надзвычай узрушены і пасля таго, як напрыканцы прагучала нізка дзіцячых песеняў у выкананні Адася – бурным воллескам не было супынку. Пасля яны шматкроць выклікаліся на біс, што склала добры дадатак канцэрту.

Уесь канцэрт побач з салісткай на сцене майкліва, але выразна, быццам акампанімент усяму, што тут дзеялася, наўбоч, у сімвалічным звязанні, ад столі да падлогі змяшчалася імправізаваная кампазіцыя. Яна сваім відовішчам спрыяла ўспрынніць тых песен і рамансаў, што тут гучалі і быццам рэфрынам працягваліся існаванне ў прасторы. Гэта інсталяцыя, як ілюстрацыя да пазмы Янкі Купалы "На куццо", выглядала супаднай з гэтым канцэртам. Яе выканану сябар суполкі "Пагоня" і ТБМ імя Францішка Скарыны мастак Алеся Цыркуноў. Яна сабой сімвалічна ўвасабляе ўсю нашу спадчыну і з'яўляецца ключом да спасіцжэння нашай нацыянальнай ідзі:

... Гуслімі, лукам і святым
Будзіце, клічце і свяціце
І так спанічце іхнім сном,
Каб сон іх счэз, і густалі жыці...

Падводзячы вынік здзісненай падзеі, усе, яктыя, хто раней чую спевы ў выкананні Тацияны Грыневіч, так і тия, хто цікавіцца музичнай нацыянальной спадчынай, са смагай чакаюць выдання яе новага музичнага альбома і спадзяюцца на хуткія новыя сустрэчы.

Алехна Свікрос,
Ганна Астроўская.

Той ліст да мяне

Як сон, мільгне першая сустрэча з Генадзіем Бураўкінім і Міхасём Стральцовым у Віцебску, на семінары маладых творцаў. І тыя слова Генадзя: "Трэба пісаць на той мове, на якой маці співала над калыскай".

Старэйшыя пісменнікі ўгледзелі маю паэтычную душу, прынялі ў сваю і схілілі ў правільнае рочышча. На страницы часопіса "Маладосьць" быў змешчаны мой верш "Гадзіннік" - першы на роднай мове. А да гэтага друкаваліся ў газетах рускамоўныя вершы.

У "Маладосьці" я і пазнаёмілася з добрым чалавекам - Міколам Якаўлевічам Аўрамчыкам. "н няняўся там з юнымі летуценнікамі, выяўляй і падтрымліваў літаратурную змену. Рыхтаваў па-бацькоўску, ветліва і сур'ёзна. "н, мусіць, калі трох дзесяткі гадоў запускаў у пазію юнае племя праз часопіс "Маладосьць".

З верша "Гадзіннік" я і пайшла патрыятычнай сцяжнай - беларускай. Мікола Якаўлевіч чытаў мае слабенькія вершы і ветліва, сур'ёзна хваліў, мякка адштурховаў рыфмаваную кволю - давяраў майдышы, якая прадчувала паэтычныя вобразы, хацела пазії, але яшчэ не натрапіла на думную крыніцу.

Сёння я з удзячніцтвом згадваю ягоную працу ў аддзеле пазії. "н заўсёды адзывалася на вершы, дасланыя ў часопіс. "Марыя, - казаў ён, ты мінулы раз прыслала куды лепшы верш, чым эты на туую самую тэму. Прышлі яшчэ што-небудзь грамадзянскае - і атрымаеца добрая падборка" "н, такім чынам, прыдаваў маладым аўтарам натхненія, падштурховаў да працы літаратурнай.

Мілы Мікола Якаўлевіч, ён прайшоў жыццёвый выпрабаванні франтамі, палонам, шахтамі і спачувалі горыядзе. Я знайшла ў сваіх паперох ліст да мяне на Каляды семдзесят другога года. Аўрамчык адгукнуўся на мой сум-жаль.

Хадановіч і маладыя літаратары ў Наваполацку

На запрашэнні суполкі "Рубон" Таварыства беларускай мовы адбылася творчая сустрэча Андрэя Хадановіча ў Наваполацку. З-за дрэннага надвор'я машына з А. Хадановічам, І. Логінавым і маладымі пастамі ледзьве даехала да гораду. У выніку снег і сумёты перашкодзілі паэтычнаму дэсанту паспесь на выступ ў адной з школы гораду.

Але аматары беларус-

чайшы... Наогул табе трэба падумаць над гэтым пры сваёй дальнейшай працы.

А пасылаць зборнік у выдавецтва можаш у хуткім часе. Праўда, якраз гэтымі днёмі адбыўся некаторы змены ў нашым выдавецтве. Цяпер выдавецтва "Беларусь" не будзе выпускаць мастацкія книгі. Гэтай справай будзе займацца новае выдавецтво. Яно ўжо створана і будзе называцца, як быццам, выдавецтва мастацкай літаратуры. Адным словам, у бліжэйшыя дні пра гэта будзе надрукавана ў "Літаратуры і мастацтве".

Якія крокі ты будзе рабіць цяпер у жыцці?.. Што будзе рабіць з працай або вучобай?..

Жадаю табе ўсяго найлепшага ў жыцці!
Будзь мужчай і разважлівай!
З таварыскім прывітаннем М. Аўрамчык.

Вось чытаю і дзякую той ягонай тактоўніцы, уважлівасці, асцярожнасці і дабрыні.

Ну, якія там мае вершы былі? Цёплы смех, з душы, ад тых двух вершаў, што "ухвалілі да друку", і ад рукапісу, які "пакідае нядрэннае ўражанне". А як падрабізна пералічвае хібы і не дае расчараўвання! Наадварот, стварае надзею.

Хачу сказаць Міколу Якаўлевічу, гэтamu прамому, добруму, выносліваму беларусу, што я ўсё памятаю: і тыя кароткія сустрэчы ў рэдакцыі, размовы, і туу адкрытыць, з якой ён нанейкім нашым з'ездзе пісменнікай кінуўся на сустрачы і абняў.

Хачу сказаць Вам, дарагі Мікола Якаўлевіч, што Вы не пастэрэлі - Вы распаўсюдзілі ў сэрцах, у памяці тых юных пастаў на тых вершиах, якія трэба змяніць зусім. Пытальнікам адзначаны вершы, над якімі варта яшчэ папрацаўца, бо яны нейкія цымняныя, невыразныя....

У вершиах, падкрэсленых мною, няўдалыя радкі і слова. Іх варта павыпраўляць....

Зборнік пакідае нядрэннае ўражанне. Адзінай толькі заўважа ў мяне да яго: трошкі нейкія аднастайныя вершы ў ім па сваёй кампазіцыйнай будове. Усяроўна, як мімалётныя паэтычныя іскрынкі. Хацялася б, каб былі ў зборніку і нейкія сюжэтныя або апавядальныя вершы ці балады. Ад гэтага ён быў бы больш разнастайны і багаты.

Марыя Баравік,
Падсвілле.

расчараўала некаторых слухачоў сваёй здрадай родным мясцінам і пераездам у сталіцу.

Цікавыя творы чыталі Павал Аніціпаў, перакладчыца Алена Пятровіч.

На прыканцы цэлую гадзіну трывалі ў публікі сам Андрэй Хадановіч. Вершы ён перамяжоўваў ўспамінамі з дзяцінства, цікавымі гісторыямі, хваласпевамі і рэкламай на карысць І. Логінава і яго выдавецтва.

Наш кар.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Людміла Дзіцэвіч, Вольга Інатаўна, Ірына Марачкіна, Леакадзія Мілаш, Алеся Петрашкевіч, Людміла Піскун, Аляксей Пяткевіч, Уладзімір Содаль, Станіслав Суднік, Павел Сцяцко, Алег Трусаў.

Рэдактар Станіслаў Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Газета падпісана да друку 22. 02. 2010 г. у 10.00. Замова № 263.

Аб'ём 1 друкаваны аркуш. Наклад 2000 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2730 руб., 3 мес.- 8190 руб.

Кошт у розніцы: па дамоўленасці.

Заснавальнік:
ТБМ ім Францішка Скарыны.
Пасведчанне аб реєстрацыі:
№ 83 ад 27 сакавіка 2007 г.
Адрес рэдакцыі:
231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.
Адрес для паштовых адпраўленняў:
231282, г. Ліда-2, п/с 7.
E-mail: naszaslowa@tut.by
<http://tbmlida.byhost.org>